

STUDIU DE POLITICI PUBLICE

ACHIZIȚIA GAZELOR: GREȘELILE CARE NE COSTĂ SCUMP

Autori:

Sergiu Tofilat

Eugen Muravschi

Chişinău, aprilie 2026

Cuprins

1. Rezumat	3
2. Cum țările UE procură gaze pentru sezonul de încălzire	5
3. Ce greșeli a admis Moldovagaz la achiziția gazelor în 2024	7
3.1. Procurarea gazelor pentru iarnă a început cu întârziere de 2 luni	8
3.2. Moldovagaz a încercat să cumpere tot volumul într-o zi	8
3.3. Condiția de modificare a volumului gazelor cu $\pm 20\%$ distorsionează concurența și demotivează participarea la licitații	10
3.4. Garanția de bună execuție – mai mare decât la alți participanți	12
4. Autoritățile centrale au ignorat problema și au dezinformat opinia publică	14
5. Filialele Moldovagaz au repetat aceleași greșeli în 2025	16
6. Energocom se descurcă mai bine, dar există riscuri privind siguranța desfășurării licitațiilor prin căsuța poștală	17
6.1. În ianuarie 2023 a fost procurat un volum excesiv de gaze, la prețuri mari.	18
6.2. Achiziția gazelor după procedura din contractul de împrumut cu BERD	19
7. Concluzii și recomandări	20
7.1. Strategia de achiziție a gazelor	20
7.2. Cerințe minime față de regulile de achiziție a gazelor	22
7.3. Cerințe privind securitatea licitațiilor desfășurate prin căsuța poștală	24
7.4. Publicarea informației despre prețul de achiziție a gazelor	26

Acest material a fost realizat cu sprijinul financiar al National Endowment for Democracy (NED). Opiniile exprimate în studiu aparțin exclusiv autorilor; ele nu pot fi interpretate sub nici o formă ca fiind opinia sau poziția National Endowment for Democracy.

Principalele constatări

- Achiziția gazelor din ultimii ani s-a produs cu multiple abateri: cantități procurate în exces, la prețuri mari, sau achiziții făcute cu întârziere, ignorând regulile pieței. Aceste greșeli s-au resimțit în facturile la gaz, achitate de consumatori.
- Pentru sezonul de iarnă 2024-2025, achiziția gazelor a început cu întârziere de peste 2 luni, fiind ratate prețurile avantajoase din lunile mai-iulie 2024.
- Au fost întreprinse două tentative de a procura într-o singură zi tot volumul de gaze pentru sezonul de iarnă (630 milioane m³), contrar principiilor de diversificare riscurilor. Asemenea tranzacții distorsionează piața de gaze: pe piața regională nu sunt disponibile volume atât de mari pentru o singură tranzacție.
- Condițiile incluse la licitații nu au corespuns cu practicile de pe piața gazelor, au limitat concurența și au condus la majorarea prețului de achiziție. Procurarea gazelor s-a făcut cu greșeli semnificative, cum ar fi dreptul de a modifica volumele cu $\pm 20\%$ sau garanția de bună execuție de 25% din costul gazelor.
- Parlamentul și Guvernul au tratat problema superficial: n-a fost efectuată o analiză a problemelor și n-a fost modificat cadrul legal. În schimb, autoritățile au pasat vina pe alte persoane, manipulând opinia publică.
- Drept urmare, operatorii de distribuție din subordinea Moldovagaz au repetat aceleași greșeli în 2025, la procurarea gazelor pentru consumul tehnologic.
- Energocom s-a descurcat mai bine la procurarea gazelor când factorul politic nu s-a implicat în procesul decizional. Totuși, recepționarea ofertelor prin intermediul căsuței poștale corporative implică anumite riscuri de securitate a comunicațiilor, care ar putea afecta corectitudinea petrecerii licitațiilor.
- Problemele pot fi depășite prin modificarea legislației în corespundere cu regulile europene: (1) instituirea de prevederi clare, în baza cărora operatorii să elaboreze strategia anuală de achiziție a gazelor; (2) introducerea cerințelor minime obligatorii privitor la regulile de organizare a licitațiilor și formare a produselor; (3) stabilirea cerințelor minime de securitate cibernetică la licitațiile organizate prin căsuța poștală corporativă a Energocom.

1. Rezumat

Republica Moldova este dependentă în totalitate de importul de gaze și de fluctuația prețurilor pe piețele regionale. În aceste condiții, achiziția gazelor trebuie organizată cu maximă responsabilitate pentru a gestiona volatilitatea prețurilor și a asigura securitatea aprovizionării cu gaze. Deoarece liberalizarea pieței gazelor este abia la început de cale, responsabili de achiziția gazelor sunt în continuare furnizorii cu obligația de serviciu public (inițial Moldovagaz, ulterior Energocom).

Prețul gazelor este volatil și nu poate fi prognozat cu exactitate. Pentru a gestiona acest risc, țările europene procură gaze în cantități mici pe tot parcursul sezonului cald (aprilie-octombrie), având la bază proceduri clar definite și reguli de monitorizare. Republica Moldova încă nu a introdus reguli clare în legislația națională. Din această cauză, achiziția gazelor s-a desfășurat cu multiple greșeli și scandaluri, iar costul acestor greșeli s-a resimțit din plin în facturile achitate de consumatori.

Pe durata stării de urgență în sectorul energetic (2022-2023), de achiziția gazelor a fost responsabil Energocom, în baza obligației de serviciu public. La acel moment Energocom nu dispunea de licență pentru furnizarea gazelor, astfel încât Moldovagaz determina volumele necesare de gaze pe care Energocom trebuia să le achiziționeze. În ianuarie 2023, Energocom a procurat un volum excesiv de gaze la prețuri mari, inclusiv în baza deciziei Comisiei pentru Situații Excepționale. Acest volum de gaze scumpe a fost inclus în tariful final, plătit de consumatori. În timp ce prețul gazelor la bursele regionale era în scădere, consumatorii din Moldova au continuat să achite un tarif majorat pentru gaze.

În mai 2024, obligația de serviciu public (și implicit de achiziție a gazelor) a revenit la Moldovagaz. Întreprinderea a început achiziția gazelor pentru iarnă abia la mijlocul lunii iulie 2024 și a încercat să procure tot volumul de gaze într-o zi. La fel, în ordinele de procurare a gazelor a inclus posibilitatea schimbării volumului lunar cu $\pm 20\%$, contrar practicilor pieței, limitând astfel concurența. În rezultat, gazele au fost procurate cu întârziere și la prețuri scumpe, iar pentru aceste greșeli iarăși au plătit consumatorii.

Deși subiectul a fost discutat pe platforma parlamentară în decembrie 2024, legislația nu a fost modificată și nu au fost analizate deciziile conducerii Moldovagaz. În consecință, aceleași greșeli au fost repetate în 2025, când operatorii de distribuție din subordinea Moldovagaz au procurat gaze pentru acoperirea consumului tehnologic și pierderilor de gaze în rețelele de distribuție.

Începând cu septembrie 2025, toți consumatorii de gaze au trecut la deservire către furnizorul de stat Energocom, care a primit obligația de serviciu public după ce a fost retrasă licența de furnizare de la Moldovagaz.

Energocom anunțase că a făcut rezerve de gaze pentru întreg sezonul de încălzire, la un preț mediu prognozat de 38,5 EUR/MWh.¹ Acest preț era mai mic față de prețul inclus în tariful final (45,7 EUR/MWh), iar consumatorii erau în așteptarea unei reduceri a tarifului la gaze înainte de începerea sezonului de încălzire. Însă, reducerea tarifului s-a produs abia în februarie 2026, spre sfârșitul sezonului rece, stârnind un nou val de nemulțumiri în societate. Întârzierea se datorează faptului că în ianuarie-aprilie 2025 am consumat gazele procurate de Moldovagaz la preț mult mai scump, de 52 EUR/MWh,² iar întreprinderea a acumulat devieri tarifare negative de 450 milioane lei. Aceste devieri au fost recuperate în octombrie-decembrie 2025, când am consumat gaze mai ieftine, procurate de Energocom.

În acest studiu examinăm cauzele problemelor la achiziția de gaze și ce măsuri trebuie întreprinse de autorități pentru a ne asigura că viitoarele achiziții de gaze vor fi organizate mai eficient.

¹ Comunicat Energocom din 16.09.2025, <https://energocom.md/energocom-pretul-mediu-prognozat-de-achizitie-a-gazelor-pentru-anul-gazier-2025-2026/>

² Prezentarea la comunicatul ANRE din 03.02.2026, <https://anre.md/anre-reduce-pretul-gazelor-din-februarie-2026-consumatorii-casnici-vor-plati-13-353-lei1000-m3-fara-tva-3-1245>

2. Cum țările UE procură gaze pentru sezonul de încălzire

Procurarea gazelor are loc în mare parte la burse, unde prețul depinde de cerere și ofertă. Prețul gazelor la bursă nu poate fi prognozat cu exactitate, deoarece sunt mulți factori care influențează cererea și oferta (creșterea sau recesiunea economică, factorii climaterici, confruntările geopolitice, sancțiunile, etc).

În figura 1 este prezentată evoluția prețului gazelor în 2024-2026 la bursa TTF³ din Olanda – principala platformă de tranzacționare a gazelor în UE:

Figura 1: evoluția prețului gazelor la bursa TTF

Riscul de fluctuație al prețurilor poate fi redus prin diversificare: „nu se pun toate ouăle într-un coș”. Altfel spus, este foarte riscant de a procura tot volumul de gaze într-o singură zi, fiindcă nu se știe care va fi prețul în următoarele zile sau luni.

Țările europene aplică următoarele elemente de diversificare atunci când procură gaze pentru sezonul de încălzire:

- Demarează achiziția gazelor în aprilie, imediat după finalizarea sezonului rece;
- Procură gaze în perioada caldă (aprilie-octombrie), când consumul este redus și prețul este mai mic;
- Achiziționează gaze câte puțin în fiecare săptămână, astfel încât prețul gazelor procurate să corespundă cu fluctuația prețului la bursă;
- Stabilesc un grafic lunar de umplere a depozitelor, pentru a monitoriza cum decurge procesul de achiziție. Depozitele trebuie să fie pline la nivel de minim 80% către începutul sezonului de încălzire.

³ Sursa: <https://tradingeconomics.com/commodity/eu-natural-gas>

Gazele procurate sunt stocate în depozitele subterane doar în țările care dispun de așa infrastructură. Celelalte țări (inclusiv Republica Moldova) procură gaze cu livrarea ulterioară, în lunile de iarnă. Achiziționarea gazelor în depozitele subterane din UE are loc treptat, câte puțin în fiecare săptămână, urmând principiul diversificării. În figurile 2 și 3 sunt prezentate graficele de umplere a depozitelor de gaze⁴ în ultimii 2 ani:

Figura 2: graficul de umplere a depozitelor de gaze ale UE în anul 2024

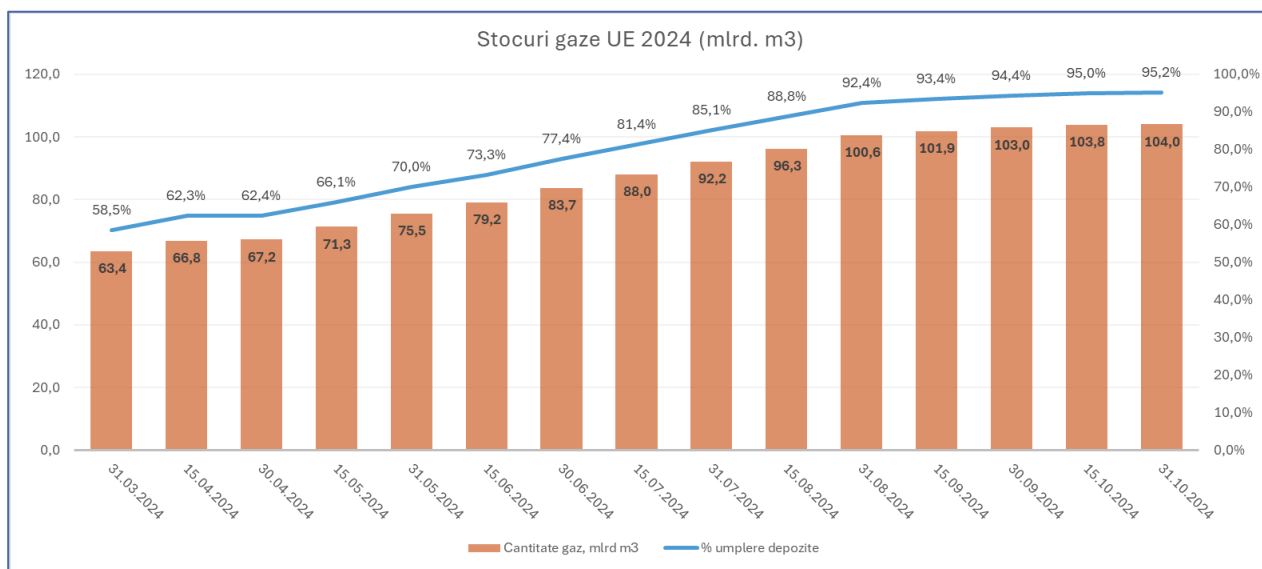
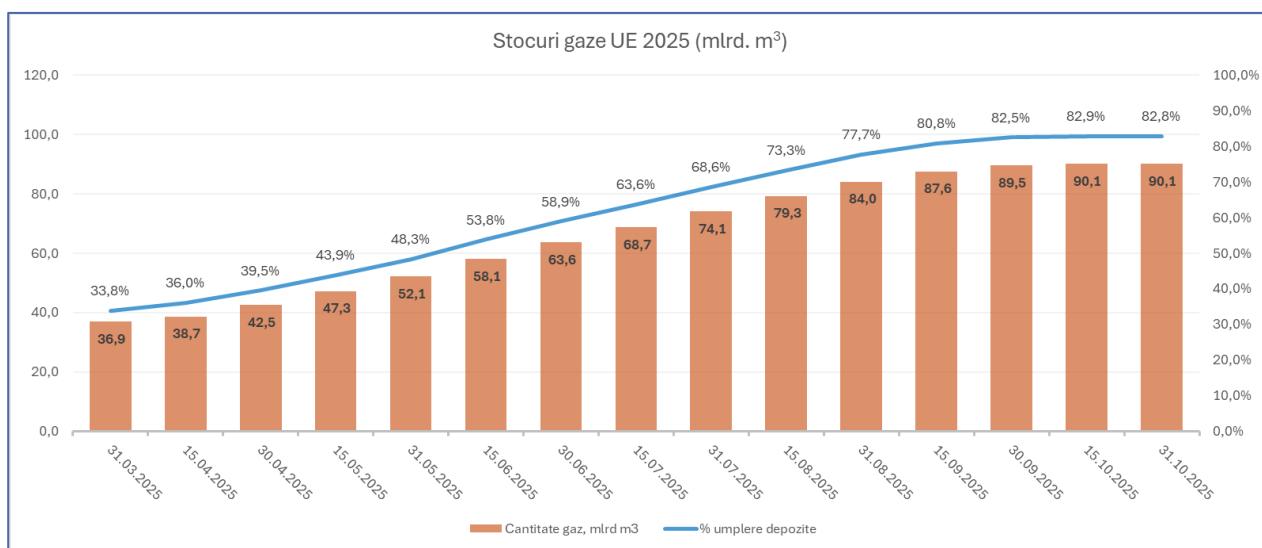

Figura 3: graficul de umplere a depozitelor de gaze ale UE în anul 2025

Capacitatea depozitelor subterane poate depăși consumul anual de gaze al țării respective. În așa situații, o parte din capacitatea depozitelor este oferită țărilor vecine pentru a stoca gazele procurate.

⁴ Sursa: Aggregated Gas Storage Inventory / Gas Infrastructure Europe, <https://agsi.gie.eu/>

După cum putem observa, țările UE procură gazele treptat, pe tot parcursul sezonului cald. Această strategie de diversificare (achiziții etapizate) este utilizată pentru a evita riscul de fluctuație a prețului gazelor la burse. Nimeni nu poate prezice cum va evolua prețul, din această cauză este prea riscant să procuri tot volumul într-o singură zi.

3. Ce greșeli a admis Moldovagaz la achiziția gazelor în 2024

Procurarea gazelor o poate înfăptui doar operatorul cu obligația de serviciu public. În perioada stării de urgență și până în aprilie 2024, de achiziția gazelor se ocupa Energocom în baza deciziei Comisiei pentru Situații Excepționale⁵, iar începând cu 01.05.2024, obligația de serviciu public (și implicit – de achiziție a gazelor) a revenit la Moldovagaz. Înainte de toate, este necesar de clarificat următoarele aspecte procedurale:

- **De unde a procurat gaze Moldovagaz:** achizițiile erau înfăptuite pe platforma de tranzacționare BRM East⁶, care este o bursă specializată de gaze, autorizată pe teritoriul Republicii Moldova⁷. Moldovagaz plasa la bursă ordinele de procurare a gazelor, iar Energocom și alți furnizori expediau oferte de preț, căutând gaze de la traderii regionali.
- **Cine aproba decizia privind achiziția gazelor:** responsabilitatea privind achiziția gazelor este de competența Consiliului de Administrație al Moldovagaz. Deși costul total al gazelor pentru sezonul de iarnă constituie o tranzacție de proporții, legislația prevede o excepție: tranzacțiile realizate la bursă nu necesită aprobarea organelor ierarhic superioare ale societății, după cum este prevăzut în art. 82 alin. (10) al Legii nr. 1134/1997 privind societățile pe acțiuni. Respectiv, **deciziile de procurare a gazelor erau aprobate exclusiv de Consiliul de Administrație al Moldovagaz**, fără aprobare din partea acționarilor sau Consiliului de Observatori.

Figura 4: extras din art. 82 al Legii nr. 1134/1997 privind societățile pe acțiuni

(10) Prevederile prezentului articol nu se aplică tranzacțiilor de înstrăinare sau de procurare a bunurilor societății care se efectuează prin licitații deschise, publicând, cu cel puțin 10 zile lucrătoare înainte de data licitației, un aviz în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, inclusiv tranzacțiilor realizate la bursă și/sau tranzacțiilor efectuate la inițiativa sau sub supravegherea unei autorități administrative sau judiciare, precum și în cazul în care toți acționarii societății au decis astfel.

⁵ Pct. 2.1. din Dispoziția CSE nr. 97/2023 (doc PDF), https://old.gov.md/sites/default/files/document/attachments/97_dispozitia_cse_rm_nr_97_27.12.2023.pdf

⁶ Platforma BRM East, <https://brmeastenergy.md/piata-forward-gn/>

⁷ Hotărârea ANRE nr. 172/2022, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130890&lang=ro#

Procurarea cu întârziere a gazelor, la prețuri majorate, s-a produs din cauza unui șir de greșeli admise de conducerea Moldovagaz la organizarea licitațiilor, și anume:

3.1. Procurarea gazelor pentru iarnă a început cu întârziere de 2 luni

Primul ordin de procurare a gazelor a fost plasat pe bursa BRM East abia pe 12.07.2024⁸. Reamintim că țările UE încep din luna aprilie să procure gaze pentru sezonul de iarnă, iar obligația de serviciu public a revenit la Moldovagaz pe 01.05.2024. Prin urmare, Moldovagaz a ratat 2 luni când prețul gazelor la burse era mai atractiv.

3.2. Moldovagaz a încercat să cumpere tot volumul într-o zi

Prin ordinele de procurare din 12.07.2024 și 19.07.2024⁹, Moldovagaz a încercat în mod repetat să procure într-o zi tot volumul gazelor pentru consumul de iarnă, sau circa 630,6 milioane m³ (!), ignorând cu desăvârșire regulile de diversificare a riscurilor și distorsionând piața de gaze:

Figura 5: extras din ordinul de procurare a gazelor de către Moldovagaz pe 12.07.2024

<u>Cantitate</u>	5 290 208 MWh (estimativ 497 200 000 m ³ (în condițiile standard la t=20°C, P=101,325 kPa)) Energia va fi calculată folosind volumul de gaze naturale măsurat în Smc (standard metri cubi, 20°C) și puterea calorifică superioară la temperatura de combustie de 25°C și temperatura de măsurare de 20°C.
noiembrie	927 808 MWh (estimativ 87 200 000 m ³)
decembrie	1 502 368 MWh (estimativ 141 200 000 m ³)
ianuarie	1 685 376 MWh (estimativ 158 400 000 m ³)
februarie	1 174 656 MWh (estimativ 110 400 000 m ³)

Figura 6: extras din ordinul de procurare a gazelor de către Moldovagaz pe 12.07.2024

<u>Cantitate</u>	1 419 376 MWh (estimativ 133 400 000 m ³ (în condițiile standard la t=20°C, P=101,325 kPa)) Energia va fi calculată folosind volumul de gaze naturale măsurat în Smc (standard metri cubi, 20°C) și puterea calorifică superioară la temperatura de combustie de 25°C și temperatura de măsurare de 20°C.
Martie	1 099 112 MWh (estimativ 103 300 000 m ³)
Aprilie	320 264 MWh (estimativ 30 100 000 m ³)

⁸ (A) Ordin din 12.07.2024 de procurare a volumelor de gaze pentru noiembrie 2024 – februarie 2025 (doc PDF), <https://gasforward.brmeastenergy.md/gassstatsgfw/assets/documents/download?documentId=86672> și

(B) Ordin din 12.07.2024 de procurare a volumelor de gaze pentru martie-aprilie 2025 (doc PDF), <https://gasforward.brmeastenergy.md/gassstatsgfw/assets/documents/download?documentId=86678>

⁹ (A) Ordin din 19.07.2024 de procurare a volumelor de gaze pentru noiembrie 2024 – februarie 2025 (doc PDF), <https://gasforward.brmeastenergy.md/gassstatsgfw/assets/documents/download?documentId=86692> și

(B) Ordin din 19.07.2024 de procurare a volumelor de gaze pentru martie-aprilie 2025 (doc PDF), <https://gasforward.brmeastenergy.md/gassstatsgfw/assets/documents/download?documentId=86696>

Inițial, problema a fost sesizată de membrul Consiliului de Observatori al Moldovagaz, Sergiu Tofilat. Într-un email expediat conducerii Moldovagaz pe 18.07.2024, acesta a menționat despre necesitatea diversificării riscurilor și procurării gazelor în volume mai mici, în perioade diferite¹⁰:

Figura 7: extras din mesajul email expediat de Sergiu Tofilat către conducerea Moldovagaz la 18.07.2024

Consider inacceptabile și riscante acțiunile conducerii Moldovagaz de a procura tot volumul într-o zi. Solicit retragerea anunțului de procurare a gazelor pe bursă, planificat pentru 19 iulie, și convocarea unei ședințe la Minister pentru a discuta următoarele:

1. Stabilirea unor produse standard spre licitare, după cum am indicat în punctul 3 (month +1, +2 etc, Quarter, Winter)
2. Stabilirea principiilor de diversificare a riscurilor la procedurile de achiziții.

Spre exemplu, stabilim produsele (P) standard:

- P2 - Quarter 4/2024 (Oct - Dec), 267,3 mln m³;
- P3 - Quarter 1/2025 (Jan - Mar), 372,1 mln m³;
- stabilim mecanismul de diversificare a riscurilor, astfel încât să procurăm volumele în perioade diferite, în câteva etape.

De pildă, într-o zi să nu procurăm mai mult de 20% din volumul pe fiecare produs.

Kind regards,
Sergiu Tofilat

Cu toate acestea, Moldovagaz a ignorat avertizările și a continuat organizarea licitațiilor cu abateri de la regulile acceptate pe piața de gaze¹¹. Repetat, problema a fost remarcată în cadrul ședinței organizate de Ministerul Energiei pe 06.08.2024. Directorul Energocom a explicat că volumele disponibile pe bursele regionale sunt mult mai mici (până la 300 mii MWh, sau ~30 mln. m³), iar **procurarea unui volum mare de gaze într-o singură zi duce la creșterea prețurilor**.¹² Pentru a obține un preț mai mic este necesară divizarea achizițiilor în volume mai mici:

Figura 8: extras din procesul-verbal al ședinței organizate de Ministerul Energiei la 06.08.2024

DI Victor Binzari a explicat că volumul de 1,3 mil Mwh este un volum foarte mare, care în regiunea noastră nu există, ca să fie achiziționate odată. Respectiv, pentru a fi livrat toată lumea încearcă să cumpere de pe piețe adiacente, ceea ce crește prețurile. Ofertele disponibile pe piața noastră sunt în jurul la 200 mii MWh – 300 mii MWh. Diminuarea volumului duce la scăderea prețului oferit.

Abia din luna august 2024, după mai multe licitații eșuate, Moldovagaz a început să țină cont de aceste recomandări, dar a ratat achiziționarea gazelor în luna iulie, la prețuri mai mici.

¹⁰ Mesaj email din 18.07.2024 către conducerea Moldovagaz, <https://bit.ly/3ZGezh7>

¹¹ Comentariile Moldovagaz la propunerile membrului Consiliului de Observatori al Moldovagaz, Sergiu Tofilat, <https://bit.ly/41ncg44>

¹² Proces-verbal al ședinței organizate de Ministerul Energiei la 06.08.2024, pag. 2 (doc PDF), https://www.mold-street.com/bma_userfiles/file/Proces%20verbal%20Minenergie%20s%CC%A6edint%CC%A6a_06_08_2024_Strategia_de_achizitii.pdf

3.3. Condiția de modificare a volumului gazelor cu $\pm 20\%$ distorsionează concurența și demotivează participarea la licitații

Moldovagaz a inclus în ofertele de procurare¹³ o condiție care îi oferă dreptul să modifice volumul gazelor cu $\pm 20\%$ (*limită de toleranță la volumul procurat*):

Figura 9: extras din ordinul de procurare a gazelor de către Moldovagaz pe 12.07.2024

Client	SA „MOLDOVAGAZ”
Produs	Gaze naturale (în scop comercial)
Cantitate	5 290 208 MWh (estimativ 497 200 000 m ³ (în condițiile standard la t=20°C, P=101,325 kPa)) Energia va fi calculată folosind volumul de gaze naturale măsurat în Smc (standard metri cubi, 20°C) și puterea calorifică superioară la temperatura de combustie de 25°C și temperatura de măsurare de 20°C.
	noiembrie 927 808 MWh (estimativ 87 200 000 m ³)
	decembrie 1 502 368 MWh (estimativ 141 200 000 m ³)
	ianuarie 1 685 376 MWh (estimativ 158 400 000 m ³)
	februarie 1 174 656 MWh (estimativ 110 400 000 m ³)
Atribut (total/parțial)	Total în profil zilnic proporțional numărului de zile din luna de gestiune <u>cu limita de toleranță $\pm 20\%$ la cantitatea zilnică și lunară</u>

În această privință, Energocom a prezentat clarificări înainte de licitație¹⁴, în care a explicat că nu există pe piața gazelor astfel de practici care să permită modificarea volumelor. Dacă un cumpărător procură o cantitate de gaze mai mică decât a fost stabilit în contract, traderul rămâne cu volume de gaze nevândute și tinde să majoreze prețul pentru a-și acoperi riscurile. Din acest motiv, Energocom a recomandat divizarea cantității de gaze în 2 produse distincte:

- Volumul ferm, care va fi procurat integral 100%, la un preț mai bun, și
- Volumul flexibil, care oferă dreptul cumpărătorului să procure doar o parte din cantitatea contractată, iar pentru acest drept va plăti un adaos la preț.

*Exemplu: consumul de gaze în luna decembrie constituie în medie 150 mln m³, dar poate varia în funcție de temperatură. Dacă iarna este mai caldă, consumul poate scădea la 120 mln m³, iar dacă este mai frig, consumul poate crește la 180 mln m³. În cazul dat, **volumul ferm** va constitui 120 mln m³ – cantitatea care va fi consumată cu siguranță, iar **volumul flexibil** va fi de 60 mln m³, care poate fi procurat*

¹³ Supra note 8 și 9

¹⁴ Clarificările prezentate de Energocom la licitația din 12.07.2024 (doc PDF), <https://gasforward.brmeastenergy.md/gassstatsgfw/assets/documents/download?documentId=86690>

suplimentar la necesitate. Cumpărătorul are dreptul să nu procure integral volumul flexibil, iar pentru asta plătește un adaos la preț.

Figura 10: clarificările Energoecom la ordinul de procurare a gazelor de către Moldovagaz din 19.07.2024

<p>3. <u>Ședințele de tranzacționare:</u> <u>BRME_GAS_S_01-10-2024, BRME_GAS_S_01-11-2024</u> <u>BRME_GAS_S_01-03-2025</u> <u>Ideea obținerii unui cost minim al gazelor naturale contravine cu prevederea livrării gazelor naturale cu o limita de toleranță $\pm 20\%$.</u> <u>Explicație: practica internațională la care Energoecom S.A. se aliniază, reflectă o toleranță de 0% și în rare cazuri poate ajunge la $\pm 5\%$. Cea mai ieftină achiziție de gaze naturale se efectuează în flux ferm și continuu. Aceasta abordare este condiționată de faptul că vânzătorul oferă un preț sau o reducere pentru un volum cu o limita de toleranță $\pm 20\%$ care în consecință, nu știe dacă va fi comercializat și anticipând această situație, sporește prețul sau diminuează din reducere pentru a acoperi anumite riscuri.</u> <u>Prin urmare, Energoecom S.A. sugerează modificarea formulelor de calcul a celor 3 ședințe de tranzacționare sus menționate după cum urmează: volumele total ferme care vor fi cu siguranță achiziționate de către Moldovagaz S.A., sa fie cu formula TTF_{FM} iar volumul adițional care constituie toleranța de $\pm 20\%$ după formula de TTF_{DA} (unde TTF_{DA} este valoarea indicelui TTF Day Ahead, publicat în Argus European Natural Gas - Daily Natural Gas Market Prices, în tabelul Featured index pentru ziua anterioară lucrătoare a zilei care preceda ziua de livrare, în Euro/MWh.) Astfel, volumul ferm va fi achiziționat cu preț de referință lunară conform solicitării și volumul cu toleranță de $\pm 100\%$ la preț de piață, dar fără a influența negativ reducerea care poate fi oferită în urma ședințelor de tranzacționare.</u></p>	<p><u>Nu se acceptă.</u> <u>SA „Moldovagaz” are nevoie de toleranță stabilită în contract din următoarele circumstanțe.</u> <u>În conformitate cu art. 85 alin. (9) din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale Furnizorii care furnizează gaze naturale în contextul obligațiilor de serviciu public stabilite la art. 89 și 90 procură gaze naturale urmărind realizarea unui echilibru între obținerea unui cost minim al gazelor achiziționate și asigurarea siguranței în aprovizionarea cu gaze naturale a consumatorilor finali pentru o perioadă rezonabilă.</u> <u>Prelevările zilnice de gaze naturale ale consumatorilor SA „Moldovagaz” variază semnificativ în funcție de sezon. Peste 90% din consumatorii depind direct de temperatura atmosferică, ceea ce duce la o variație zilnică a consumului iarnă în limita de $\pm 30\%$ față de volumul mediu zilnic.</u> <u>În perioadele de tranziție toamnă-primăvară, cererea de gaze naturale poate crește brusc sau poate scădea în mod imprevizibil, tot din cauza dependenței mari de temperatura aerului exterior, ceea ce duce la fluctuații bruște ale consumului pe parcursul lunii.</u> <u>Totodată, reieșind din necesitatea dispunerii de prețuri previzibile de procurare a gazelor naturale pentru consumatorii de pe piața reglementată, SA „Moldovagaz” are necesitatea stabilirii prețurilor în contracte în baza cotațiilor medii specifice perioadelor, evitând procurarea gazelor în baza prețurilor zilnice de pe burse, care pot avea fluctuații imprevizibile.</u></p>
---	--

După cum se observă, **Moldovagaz a respins și aceste propuneri.** Drept rezultat, ambele licitații din 12.07.2024 și 19.07.2024 s-au terminat fără rezultat.

La ședința organizată de Ministerul Energiei la 06.08.2024, președintele Moldovagaz, Vadim Ceban, a recunoscut că anume condiția privind modificarea volumelor de gaze cu $\pm 20\%$ (marja de toleranță) creează incertitudini pentru traderi, care nu sunt interesați să participe la licitație¹⁵:

Figura 11: extras din procesul-verbal al ședinței organizate de Ministerul Energiei la 06.08.2024

DI Vadim Ceban a prezentat volumele estimate de către SA Moldovagaz, necesare pentru consumul „malului drept al râului Nistru”, care presupune un marjă de toleranță de +/- 20%, din cauza variației temperaturilor în lunile de început și de sfârșit a perioadei de încălzire. DI Ceban a relatat că SA Moldovagaz a întreprins o încercare de achiziție a volumelor respective, anterior, printr-o licitație pe platforma BRM East Energy, dar care nu s-a soldat cu succes. Concluziile trase au fost faptul că anume marja de toleranță solicitată face ca produsul să nu fie unul atractiv pentru participanții la piață. În consecință, SA Moldovagaz, a decis ca să împartă volumele necesare, în două tipuri de produs și anume, un produs flexibil, care să acopere marja de toleranță, și un produs cu volum fix, perioada 1 octombrie 2024 – 1 iunie 2025. Gazele achiziționate pentru produsul flexibil urmează a fi stocate în depozitele de stocare subterană din Ucraina, iar gazele destinate produsului fix, vor fi livrate la termen. SA

¹⁵ Supra note 10: Proces-verbal al ședinței organizate de Ministerul Energiei la 06.08.2024, pag. 1.

După cum am remarcat în paragraful precedent, licitațiile organizate în luna iulie s-au petrecut fără rezultat. Ulterior, pe 6 august 2024 armata ucraineană a lansat o operațiune în regiunea rusească Kursk¹⁶, unde este localizată stația de măsurare a gazelor Sudja, folosită pe atunci de Gazprom pentru tranzitarea gazelor în Europa. Deoarece exista riscul de sistare a tranzitului gazelor rusești prin Ucraina spre UE, prețul gazelor la bursele europene s-a majorat semnificativ. Acest fapt a condus la majorarea prețului de achiziție al gazelor de către Moldovagaz.

3.4. Garanția de bună execuție – mai mare decât la alți participanți

O altă condiție a licitațiilor organizate de Moldovagaz era garanția de bună execuție de 25% din costul gazelor. Altfel spus, traderii care doreau să vândă gaze către Moldovagaz trebuiau să ofere o garanție de 25% de la costul total al gazelor¹⁷:

Figura 12: extras din contractul draft al Moldovagaz la licitația din 05.09.2024

Valoarea garanției de bună execuție trebuie să acopere 25 % din contravaloarea gazelor naturale contractate pentru livrare. Garanția de bună execuție poate fi executată de către Cumpărător pentru nelivrare și neplată a penalităților aplicate în conformitate cu prevederile Contractului de vânzare-cumpărare a gazelor naturale.

Garanția de bună execuție este necesară pentru situația în care un trader încalcă prevederile contractului și refuză să livreze gazele. În așa caz, el achită cumpărătorului (adică Moldovagaz) garanția de bună execuție. Însă, este important ca plafonul garanției să fie la același nivel cu practica stabilită pe piață.

După mai multe licitații nereușite, în septembrie 2024 Moldovagaz a redus garanția de bună execuție la 15%¹⁸. Totuși, chiar și acest plafon era mult mai mare decât la licitațiile organizate în piața liberă:

- **CET-Nord: garanția de bună execuție a fost de 10%** la licitația din aprilie 2024¹⁹ și la cea din septembrie 2024²⁰:

Figura 13: extras din contractul draft al CET-Nord la licitația din 11.04.2024

11.3. În termen de până la data de 15.09.2024 VÂNZĂTORUL va constitui o garanție de bună execuție a contractului în mărime de 10% din valoarea contractului, care poate fi instituită după unul din modelele descrise mai jos:

¹⁶ Kyiv Independent, <https://kyivindependent.com/russia-kursk/>

¹⁷ Draftul contractului de vânzare-cumpărare a gazelor la licitația Moldovagaz din 05.09.2024, pct. 3.3 (doc PDF), <https://gasforward.brmeastenergy.md/gassstatsgfw/assets/documents/download?documentId=86919>

¹⁸ Draftul contractului de vânzare-cumpărare a gazelor la licitația Moldovagaz din 24.09.2024, pct. 3.4 (doc PDF), <https://gasforward.brmeastenergy.md/gassstatsgfw/assets/documents/download?documentId=87050>

¹⁹ Draftul contractului de vânzare-cumpărare a gazelor la licitația CET-Nord din 11.04.2024, pct. 11.3 (doc PDF), <https://brmeastenergy.md/wp-content/uploads/Contract-achzitionare-a-gazelor-naturale-V.1-din-08.04.2024.pdf>

²⁰ Draftul contractului de vânzare-cumpărare a gazelor la licitația CET-Nord din 23.09.2024, pct. 11.3 (doc PDF), <https://brmeastenergy.md/wp-content/uploads/CONTRACT-achzitionare-g.n.pdf>

De menționat că, potrivit estimărilor Ministerului Energiei, la licitațiile din septembrie 2024 CET-Nord a reușit să obțină un preț mai mic cu 3,9 EUR/MWh față de prețul de achiziție al Moldovagaz din aceeași perioadă.²¹

- **SA Franzeluța: la fel, garanția de bună execuție a fost de 10%** la licitația din august 2024²²:

Figura 14: extras din contractul draft al SA Franzeluța la licitația din 23.08.2024

9.2. În termen de 5 zile calendaristice de la semnarea contractului, VÂNZĂTORUL transferă CUMPĂRĂTORULUI o garanție de bună execuție a contractului în mărime de 10% din valoarea contractului.

- Pentru comparație, **în 2025 filialele Moldovagaz au prevăzut o garanție de doar 5%** la licitațiile de achiziție a gazelor pentru acoperirea consumului tehnologic în rețelele de distribuție²³:

Figura 15: extras din contractul draft al Chișinău-gaz la licitația din 25.09.2025

3.4 Garantarea executării prezentului Contract, aferent livrării gazelor naturale, se va realiza prin constituirea de către Vânzător a unei garanții de bună execuție, în valoare de 5,0 % din valoarea ofertei, inclusiv TVA, sub una din următoarele forme:

Analizând greșelile admise la achiziția gazelor în anul 2024, putem constata că administrația Moldovagaz a ignorat cu desăvârșire regulile de funcționare a pieței gazelor și a stabilit condiții necompetitive la licitațiile de procurare a gazelor. Conducerea întreprinderii cunoștea încă din decembrie 2023 despre faptul că, începând cu 01.05.2024, îi va reveni obligația de serviciu public și va fi responsabilă de achiziția gazelor. Întreprinderea putea contracta serviciile unor consultanți pentru a efectua o **analiză a pieței** și a stabili condițiile optime de procurare a gazelor, în vederea obținerii unui preț avantajos.

Achiziția gazelor pentru sezonul de iarnă a fost inițiată cu o întârziere de peste 2 luni și s-a finalizat abia la 13.12.2024²⁴. Licitațiile s-au desfășurat în baza unor condiții necompetitive, care diferă esențial de regulile de funcționare a pieței gazelor. Drept urmare, Moldovagaz a cumpărat gaze cu mare întârziere, la preț mai scump, iar consumatorii au fost nevoiți să plătească pentru aceste greșeli.

²¹ Mold-street.com, 24.11.2024, <https://www.mold-street.com/noutate/se-cauta-un-vinovat-pentru-ca-nu-au-fost-cumparate-gaze-ieftine-pentru-iarna>

²² Draftul contractului de vânzare-cumpărare a gazelor la licitația Franzeluța din 23.08.2024, pct. 11.3 (doc PDF), <https://brmeastenergy.md/wp-content/uploads/Contract-de-achizitionare-a-gazelor-naturale-pentru-publicare-pe-platforma-BRMANEXE.pdf>

²³ Draftul contractului de vânzare-cumpărare a gazelor la licitația Chișinău-gaz din 25.09.2025, pct. 3.4 (doc PDF), [https://chisinaugaz.md/storage/files/shares/Achizitii2020/16%20Amendatment%20cu%20Contract%20vanza-re-cumparare%20gaze%20opera%C8%9Bionale%20\(26.09.25\).pdf](https://chisinaugaz.md/storage/files/shares/Achizitii2020/16%20Amendatment%20cu%20Contract%20vanza-re-cumparare%20gaze%20opera%C8%9Bionale%20(26.09.25).pdf)

²⁴ Comunicat Moldovagaz din 13.12.2024, <https://www.moldovagaz.md/rom/centrul-de-presa/comunicate-de-presa/republica-moldova-este-asigurata-cu-gaze-naturale-pentru-intregul-sezon-de-incalzire>

4. Autoritățile centrale au ignorat problema și au dezinformat opinia publică

Pe 26.11.2024 Moldovagaz a depus la ANRE o cerere de majorare a tarifelor la gazele naturale²⁵, înainte de a finaliza achiziția de gaze pentru iarnă. ANRE a dispus examinarea cererii în ziua imediat următoare, în regim de urgență și fără consultări publice.²⁶ Acest lucru a provocat o nedumerire în societate.

Drept urmare, la 03.12.2024 Parlamentul a organizat audieri publice pe subiectul achiziției gazelor²⁷. Audierile au avut un caracter superficial: **au fost ignorate problemele legate de achiziția gazelor**, descrise în capitolele 3 și 6, și n-au fost propuse măsuri de ajustare a cadrului legal pentru a preveni astfel de situații pe viitor. În realitate, **pretinsele audieri parlamentare au avut alte scopuri:**

- de a justifica acțiunile conducerii Moldovagaz, care a admis greșeli la achiziția gazelor.
- de a dezinforma opinia publică și de a crea impresia că responsabilitatea pentru majorarea tarifelor la gaze o poartă alte persoane.

În cadrul audierilor a fost formulată o singură propunere relevantă – privind achiziția etapizată a gazelor pentru a diminua riscul fluctuației prețurilor²⁸, însă Parlamentul nu a transpus această prevedere în legislație:

Figura 16: extras din comunicatul Parlamentului din 03.12.2024

Astfel, furnizorii de gaze naturale și energie termică vor prezenta un plan de achiziție pentru diversificarea produselor, pentru o perioadă de 12 luni. „O solicitare de a noastră este ca aceste achiziții să nu fie făcute toate odată. Trebuie făcute progresiv, să fie împărțite în contracte, cu formule de preț, furnizori și perioade diferite, pentru a reduce riscul de turbulente pe piață”, a specificat deputatul Radu Marian.

Exact aceeași recomandare a fost formulată câteva luni mai devreme de către membrul Consiliului de observatori al Moldovagaz, Sergiu Tofilat, și directorul Energocom, după cum a fost menționat mai sus în paragraful 3.2.

Manipularea opiniei publice a fost amplificată de premierul Dorin Recean. În loc să ceară demisia Consiliului de administrație al Moldovagaz, care era responsabil de achiziția

²⁵ Cererea Moldovagaz din 26.11.2024 privind ajustarea tarifelor la gaze (Doc PDF), <https://anre.md/storage/upload/projects/announcements//tmp/phpmWuRIU/Cerere%20MG%20privind%20revizuirea%20pre%C8%9Burilor%20reglementate%20pentru%20furnizarea%20g....pdf>

²⁶ Comunicat ANRE din 26.11.2024, <https://anre.md/aviz-privind-ajustarea-preturilor-reglementate-a-gazelor-naturale-3-956>

²⁷ Audieri publice organizate de Parlament la 03.12.2024 cu privire la achiziția gazelor, <https://www.youtube.com/watch?v=kI9fi0rWMRA>

²⁸ Comunicat al Parlamentului din 03.12.2024, <https://parlament.md/ns-newsarticle-Majorarea-tarifului-la-gazele-naturale-i-impactul-asupra-consumatorilor-i-economiei-discutate-la-Parlament.-Comisia-de-profil-a-recomandat-mai-multe-aciuni.nspX>

gazelor, premierul Recean a ignorat cu bună știință acest fapt și a dispus demiterea ministrului Energiei, directorului Energocom și membrului din Consiliul de observatori al Moldovagaz²⁹:

Figura 17: extras din comunicatul Guvernului din 05.12.2024

5 decembrie 2024, Chișinău – Prim-ministrul Dorin Recean a solicitat demisia mai multor persoane responsabile pentru situația creată în sectorul energetic al Republicii Moldova. Din funcții vor fi demisi ministrul Energiei, Victor Parlicov, care a admis greșeli în gestionarea situației, și directorul general Energocom, Victor Bînzari. Potrivit premierului, Energocom nu a achiziționat gaze, ascundându-se în spatele birocrăției, și nu a asigurat, astfel, necesarul pentru perioada de iarnă la cele mai avantajoase prețuri.

De asemenea, a fost solicitată demisia lui Sergiu Tofilat din funcția de membru al Consiliului de Observatori al „Moldovagaz”, care a blocat achiziționarea de gaze de către instituțiile responsabile. În acest sens, prim-ministrul a solicitat Agenției Proprietății Publice să convoace Adunarea Generală pentru a numi un nou membru, în colaborare cu societatea civilă.

După cum este menționat în capitolul 3, deciziile de procurare a gazelor erau aprobate exclusiv de Consiliul de Administrație al Moldovagaz în baza prevederilor art. 82 alin. (10) al Legii nr. 1134/1997 privind societățile pe acțiuni, care prevede că tranzacțiile realizate la bursă nu necesită aprobarea din partea acționarilor sau a Consiliului de Observatori. Prin urmare, **premierul Recean în mod conștient a dezinforma opinia publică și a adus acuzații nefondate în adresa persoanelor demise.**

În iunie 2025 Parlamentul a modificat Legea cu privire la gazele naturale. Potrivit noilor prevederi, furnizorii cu obligația de serviciu public (în cazul dat – Energocom) trebuie să aprobe anual, până la 31 martie, o strategie de achiziție a gazelor naturale³⁰:

Figura 18: prevederi noi, introduse în Legea privind gazele naturale

„(9¹) Pentru a asigura implementarea în mod eficient a prevederilor alin. (9) de către furnizorii care furnizează gaze naturale în contextul obligațiilor de serviciu public stabilite la art. 89 și 90, organele de conducere ale furnizorilor respectivi urmează să aprobe anual, până la 31 martie, o strategie de achiziție a gazelor naturale.”

Însă, noua prevedere nu explică modul cum se elaborează strategia de achiziție a gazelor, în special perioada când se desfășoară achiziția de gaze, graficul lunar al procurărilor, condițiile de organizare a licitațiilor sau cerințele minime din ordinele de procurare care ar asigura concurența. De asemenea, această obligație nu se extinde asupra altor operatori reglementați, cum ar fi operatorul de transport (OST), operatorii de distribuție (OSD) sau CET-urile:

- CET-urile reprezintă circa 35% din consumul de gaze din țară;
- OST și OSD procură gaze pentru acoperirea pierderilor tehnologice în rețele.

²⁹ Comunicat al Guvernului din 05.12.2024, <https://gov.md/ro/comunicate-de-presa/decizii-importante-legatura-cu-situatia-din-sectorul-energetic-al-tarii>

³⁰ Art. 85 alin. (9¹) din Legea privind gazele naturale, modificat prin Legea nr. 152 din 19.05.2025, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=149356&lang=ro

5. Filialele Moldovagaz au repetat aceleași greșeli în 2025

Existența lacunelor în legislație și atitudinea ignorantă a autorităților față de reglementarea procesului de achiziție a gazelor a condus la faptul că filialele Moldovagaz au admis aceleași greșeli în cadrul licitațiilor din septembrie 2025, la procurarea gazelor pentru acoperirea consumului tehnologic.

Operatorii de distribuție procură gaze pentru acoperirea consumului tehnologic și pierderilor de gaze naturale din rețelele de distribuție³¹. Aceste achiziții se realizează fie prin licitație publică³², fie pe platformele de tranzacționare³³, cum ar fi BRM East. În septembrie 2025, filialele Moldovagaz au publicat anunțuri privind achiziția gazelor pentru acoperirea consumului tehnologic și pierderilor de gaze în rețelele de distribuție. În caietul de sarcini publicat de Chișinău-gaz și alte filiale ale Moldovagaz, iarăși a fost inclusă condiția privind modificarea volumului gazelor cu $\pm 20\%$ (limita de toleranță)³⁴:

Figura 19: extras din caietul de sarcini al Chișinău-gaz la licitația din 25.11.2025

<p>5.2 Descrierea situației actuale la nivelul Beneficiarului</p> <p>Cantitățile de gaze naturale ce urmează a fi achiziționate pentru acoperirea consumului tehnologic și pierderilor de gaze naturale în rețelele de distribuție al gazelor naturale și menținerea rezervei de capacitate din rețelele ale întreprinderii vor fi disponibile în orice moment, la solicitarea Beneficiarului.</p> <p>Predarea-preluarea cantităților de gaze naturale se va realiza în profil zilnic ce se încadrează în <u>limita de toleranță $\pm 20\%$ din cantitatea medie zilnică.</u></p> <p>Perioada contractuală pentru care se face licitația – include 12 (douăsprezece) luni gaziere și include termenul de livrare: 01.10.2025 – 30.09.2026 inclusiv.</p>

Menționăm că, un an mai devreme, președintele Moldovagaz afirma că anume această prevedere descurajează participarea traderilor la licitație (a se vedea paragraful 3.3). Prin urmare, **această cerință a fost introdusă în mod conștient** în condițiile de licitație și a urmărit **scopul de a limita concurența**, fapt care nu permite obținerea celui mai avantajos preț. În rezultat, câștigătorul licitațiilor organizate de filialele Moldovagaz a fost declarată compania Transautogaz³⁵, care la fel face parte din grupul Moldovagaz:

³¹ Art. 46 alin. (3) din Legea gazelor naturale nr. 108/2016, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=151419&lang=ro#

³² Pct. 103 din Regulile pieței de gaze naturale, aprobate prin hotărârea ANRE nr. 534/2019, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120439&lang=ro

³³ Art. 94 alin. (3) din Legea gazelor naturale nr. 108/2016, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=151419&lang=ro#

³⁴ Pct. 5.2. din caietul de sarcini la licitația Chișinău-gaz din 25.11.2025, <https://chisinaugaz.md/storage/files/shares/Achizitii2020/03%20Anun%C8%9B%20Gaze%20operationale%202025%20pentru%20publicare%20actualizat%201.pdf>

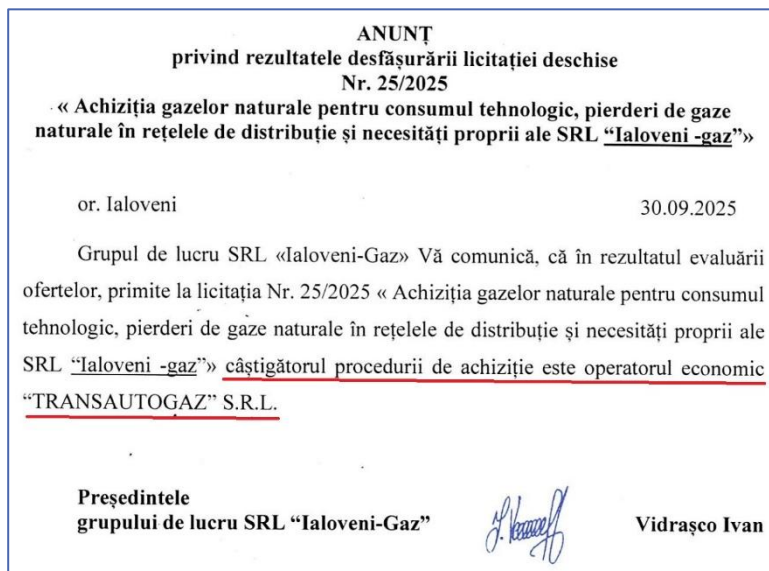
³⁵ (1) Rezultate licitație Ialoveni-gaz, <https://ialovenigaz.md/wp-content/uploads/2025/10/Anunt-rezultat.pdf>

(2) Licitație Bălți-gaz, <https://balti-gaz.md/wp-content/uploads/2025/09/Anunt-castigator.pdf>

(3) Rezultate licitație Orhei-gaz,

<https://orhei-gaz.md/uploads/Rezultatul%20concursului%20Procurarea%20Gazelor%20naturale.pdf>

Figura 20: anunț privind câștigătorul licitației organizate de Ialoveni-gaz la 25.09.2025

Cheltuielile privind achiziția gazelor pentru pierderile tehnologice **sunt incluse în tariful pentru distribuție, achitat de consumatori**. Respectiv, ANRE urma să aplice *principiul eficienței maxime la cheltuieli minime*³⁶ și să identifice problemele în cauză, inclusiv să revizuiască actele sale normative sau să solicite Parlamentului ajustarea cadrului legal. Însă, până în prezent, Agenția nu a întreprins careva măsuri în acest sens.

6. Energocom se descurcă mai bine, dar există riscuri privind siguranța desfășurării licitațiilor prin căsuța poștală

Ca răspuns la tentativele de șantaj energetic și reducerea livrărilor de gaze din partea concernului Gazprom în perioada 2021-2022, Guvernul a desemnat Energocom responsabil de achiziția gazelor în perioada stării de urgență.³⁷ Astfel, în perioada decembrie 2022 – aprilie 2024, Energocom a fost responsabil de aprovizionarea cu gaze a tuturor consumatorilor din piața reglementată. În acest sens, în anul 2022 Energocom a beneficiat de un împrumut de 300 milioane EUR, acordat de BERD.

Energocom a demonstrat o politică mai eficientă de procurare a gazelor când nu era expus influențelor politice: a economisit consumatorilor peste 60 milioane USD în anul 2023, procurând gaze de la traderi mai ieftin față de prețul din contractul cu Gazprom.³⁸ Acest lucru se datorează faptului că Energocom, spre deosebire de Moldovagaz, are o reputație mai bună și poate conlucra cu traderi internaționali. Energocom este integral

³⁶ Prevederile art. 8 alin. (1) lit. e) din Legea gazelor naturale nr. 108/2016

³⁷ HG nr. 589/2022 cu privire la impunerea obligației de serviciu public în vederea asigurării securității aprovizionării cu gaze naturale în situație de urgență,
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132742&lang=ro

³⁸ Agora.md, 31.01.2024, <https://agora.md/2024/01/31/parlicov-moldova-a-economisit-60-milioane-de-dolari-la-procurarea-gazelor-din-partea-energocom-video>

deținut de stat și nu are datorii, în timp ce Moldovagaz este deținută în proporție de 50% de Gazprom și are datorii de peste 12,4 miliarde USD față de Gazprom pentru gazele consumate în stânga Nistrului.³⁹

6.1. În ianuarie 2023 a fost procurat un volum excesiv de gaze, la prețuri mari.

Pentru sezonul de încălzire 2022-2023, Energocom a procurat 600 milioane m³ de gaze. O parte din volume a fost achiziționată în ianuarie 2023 fără licitații, în baza dispoziției CSE, în perioada când prețurile erau destul de mari.⁴⁰ Consumul efectiv a fost mai mic datorită iernii blânde și măsurilor de reducere a consumului de gaze, aprobate de Guvern.⁴¹ Drept urmare, Energocom anunța în luna mai că a rămas cu un stoc de gaze de 150 milioane m³, procurat la prețuri mari.⁴² Aceste gaze scumpe, procurate în ianuarie 2023 la un preț de 60-80 EUR/MWh, erau „amestecate” cu gazele procurate pe parcursul anului 2023 la prețuri mai mici (35 EUR/MWh)⁴³. Respectiv, gazele scumpe au fost consumate treptat până în aprilie 2024. Cu alte cuvinte, gazele procurate în exces în ianuarie 2023, la prețuri mari, au fost consumate pe parcursul unui an și au condus la majorarea tarifului la gaze.

Achiziția gazelor în exces, la prețuri mari, a servit drept motiv de speculații privind existența faptelor de corupție, inclusiv din cauza secretizării de către CSE a informației privind sursa achiziției gazelor. În lipsa unor probe concludente (contracte, rulaje bancare), această ipoteză nu poate fi probată.

Pe de altă parte, în 2022-2023 exista o panică în regiune și o volatilitate mare a prețurilor, din cauza sistării livrărilor de gaze rusești către țările europene. Astfel, la finele sezonului de încălzire (31.03.2023), stocurile de gaze în depozitele subterane din UE a constituit 55,6%,⁴⁴ fiind cel mai ridicat din ultimii ani.

În cazul Republicii Moldova, problema de bază era **lipsa unei strategii de achiziție a gazelor**, care să stabilească volumul necesar de gaze și graficul de achiziții.

³⁹ Raportul Consiliului de Observatori al Moldovagaz pentru anul 2024, pag. 4, https://www.moldovagaz.md/pic/uploaded/docs/MG_SM_2025_g2_file3.pdf

⁴⁰ Dispoziția CSE nr. 57A din 19.01.2023, https://old.gov.md/sites/default/files/document/attachments/dispozitia_57a.pdf

⁴¹ HG nr. 606/2022 cu privire la sezonul de încălzire 2022-2023, anexa 2, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133022&lang=ro

⁴² Comunicat Energocom din 05.05.2023, <https://energocom.md/energocom-a-facut-publice-tranzactiile-de-gaze-naturale-raalizate-in-ultimul-an/>

⁴³ În perioada iunie-octombrie 2023 SA Energocom a achiziționat aproximativ 600 mil. m³ de gaze (sau 6,37 mil. MWh), la un preț mediu ponderat de 410 USD/1000 m³ (35,07 EUR/MWh), <https://energocom.md/achizitiile-gaze-naturale-facute-egc-pentru-sezonul-2023-2024/>

⁴⁴ Aggregated Gas Storage Inventory, 31.03.2023, agsi.gie.eu

Energocom nu dispunea la acea etapă de licență de furnizare a gazelor, aceasta fiind deținută de Moldovagaz. Corespunzător, anume Moldovagaz stabilea volumele necesare de gaze, pe care Energocom le procura și le livra către Moldovagaz.

6.2. Achiziția gazelor după procedura din contractul de împrumut cu BERD.

Potrivit procedurilor stabilite în contractul de împrumut, Energocom procură gaze de la traderii preselecțai, pentru a exclude orice posibilitate ca din resursele împrumutate să fie procurate gaze rusești. La etapa inițială, în aprilie și mai 2022, Energocom a organizat 2 runde de precalificare, în cadrul cărora au fost selectați traderii care vor și admiși la licitații.⁴⁵ Licitatiile erau organizate prin intermediul poștei electronice – transmiterea cererilor de procurare a gazelor către companiile precalificate și recepționarea ofertelor de preț are loc prin intermediul căsuței poștale tenders@energocom.md.⁴⁶

Figura 21: extras din nota informativă a Energocom

- De pe adresa poștală tenders@energocom.md se expedia un mesaj către companiile precalificate și cu care la acel moment Energocom avea încheiat contract EFET, unde era atașată cerere de prezentare a ofertelor.

- Urmare a recepționării ofertelor, e-mailurile erau deschise de către membrii grupului de lucru unde se citea cu voce tare conținutul mesajelor recepționate/ofertelor. După care, în cazul în care erau recepționate oferte, grupul de lucru se retrăgea pentru a evalua ofertele primite, emitând astfel un verdict – acceptat sau respins.

Potrivit procedurilor de achiziție a gazelor, stipulate în acordul de împrumut, ofertanții precalificați pentru licitații depun oferte de preț în format electronic la data și ora stabilită, iar ofertele recepționate cu întârziere sunt respinse.⁴⁷

Figura 1: extras din procedurile de achiziție a gazelor, prevăzute în acordul de împrumut, Anexa 3, art. (C) (6)

(6) Toți ofertanții pre-calificați sunt invitați simultan să depună oferte (în format electronic) care sunt primite până la o dată și o oră specificate (în format electronic). Orice ofertă depusă după data și ora specificate este respinsă.

Corectitudinea petrecerii licitațiilor prin intermediul căsuței poștale este influențată de **integritatea și siguranța schimbului electronic de date în procesul de recepție al ofertelor**. Mai cu seamă, există riscul ca (1) unele oferte

⁴⁵ Nota informativă a Energocom din 05.05.2023 referitor la procedurile de precalificare și achizițiile de gaze, <https://energocom.md/wp-content/uploads/2023/05/NOTA-precalificare-si-achizitii-final.pdf>

⁴⁶ *Idem*

⁴⁷ Acordul de împrumut cu EBRD, Anexa 3, art. (C) (6) la pag. 38, <https://parlament.md/preview?id=158308a0-f357-4ce8-af54-ed0abd1c7d7c&url=https://ep-sp.parlament.md/materials/638780184170944402/Documents/20250328111141.pdf&method=GetDocumentContent>

să fie respinse sau blocate pe server înainte ca să ajungă în căsuța poștală, sau (2) ofertele să ajungă cu întârziere de pe server pe căsuța poștală, fie (3) ofertele să ajungă în spam. În rezultat, ofertele respective sunt respinse, distorsionând rezultatele licitațiilor.

Pentru a evita riscurile respective, Energocom urmează să elaboreze proceduri interne care să definească drepturile de acces la serverul care deservește căsuța poștală, stocarea tuturor accesărilor și operațiunilor efectuate pe server, înregistrarea orei exacte (marca temporală calificată – *qualified timestamp*) a recepționării ofertelor pe server și ulterior în căsuța poștală. Recomandările mai detaliate sunt prezentate în capitolul 7.3.

7. Concluzii și recomandări

Existența lacunelor în legislație favorizează comiterea greșelilor sau ingerința politică excesivă în procesul de achiziție a gazelor. În rezultat, consumatorii plătesc tarife exagerate din cauza greșelilor care puteau fi evitate. Pentru a soluționa problemele descrise în capitolele anterioare, am identificat lacunele din legislația națională și prezentăm recomandări privind organizarea achiziției gazelor, bazate pe legislația europeană.

7.1. Strategia de achiziție a gazelor

După cum este menționat în figura 18, în prezent legea prevede că doar furnizorul de gaze cu obligația de serviciu public (adică Energocom) trebuie să aprobe anual, până la 31 martie, strategia de achiziție a gazelor.⁴⁸

Lacune identificate: (1) prevederea dată nu se aplică pentru alți consumatori mari reglementați, cum ar fi CET-urile (Termoelectrica și CET-Nord), care au o pondere de 35% din consumul total de gaze la nivel național și la fel desfășoară achiziția gazelor, fără însă a avea o strategie; (2) legea nu prevede criterii minime de diversificare a volumelor achiziționate, pentru a evita procurarea întregului volum de gaze într-o singură zi, cum s-a întâmplat în 2024; (3) nu este prevăzut în ce perioadă se va desfășura achiziția gazelor și lipsește un grafic privind traiectoria lunară de contractare a stocurilor de gaze (similar cu *filling targets*), până la începutul sezonului de încălzire.

Recomandări: este necesară stabilirea unor cerințe minime în baza cărora va fi elaborată strategia anuală privind achiziția gazelor. În Regulamentul UE nr. 1938/2017 privind măsurile de garantare a siguranței furnizării de gaze⁴⁹ există

⁴⁸ Art. 85 alin. (9¹) din Legea gazelor naturale nr. 108/2016

⁴⁹ Regulamentul UE nr. 1938/2017 în redacția din 03.02.2026, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:02017R1938-20260203>

deja prevederi relevante, care pot fi transpuse în legislația națională. Deși Republica Moldova nu deține depozite subterane de gaze naturale, criteriile pot fi aplicate în privința volumelor de gaze procurate în baza contractelor forward, cu livrare în viitor, și anume:

Tabelul 1: Recomandări privind strategia de achiziție a gazelor

Prevedere necesară	Referințe legale/Comentarii
Instituirea obligației pentru CET-uri să elaboreze și să aprobe strategia anuală de achiziție a gazelor.	<i>Scopul – pentru a evita procurarea întregului volum de gaze într-o singură zi, ca în anul 2024</i>
Stabilirea volumului necesar de gaze ce urmează a fi procurat pentru sezonul de încălzire (octombrie – aprilie), în baza consumului mediu pentru ultimii 5 ani.	<i>art. 6a pct. 2 din Regulamentul UE 1938/2017</i>
Până la 1 decembrie să fie contractate 90% din volumele necesare pentru consumul de iarnă.	<i>art. 6a pct. 1 din Regulamentul UE 1938/2017</i>
Stabilirea traiectoriei lunare (grafic lunar) de contractare a volumelor de gaze necesare pentru sezonul de încălzire. Această prevedere va exclude tentativele de a procura întreaga cantitate de gaze într-o singură zi și va permite autorităților să monitorizeze procesul de achiziție.	<i>art. 6a pct. 10 din Regulamentul UE 1938/2017 în vigoare și anexa 1a din versiunea precedentă a Regulamentului,⁵⁰ în redacția din 30.06.2022</i>
Raportarea și monitorizarea traiectoriei lunare de constituire a stocurilor: în cazul unei abateri substanțiale a unui operator reglementat de la traiectoria de constituire a stocurilor, ANRE să emită o recomandare privind măsurile care trebuie să fie luate pentru a corecta respectiva abatere sau pentru a reduce la minim impactul asupra siguranței furnizării.	<i>art. 6a pct. 11, art. 6b pct. 1, art. 6d pct. 1 și 2 din Regulamentul UE 1938/2017</i>
Numirea unei entități specializate însărcinate cu îndeplinirea obiectivului de constituire de stocuri în cazul în care obiectivul de constituire de stocuri nu ar fi îndeplinit altfel.	<i>art. 6b pct. 1 lit. (i) din Regulamentul UE 1938/2017</i>

⁵⁰ Regulamentul UE nr. 1938/2017 în redacția din 30.06.2022, anexa 1a, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R1032>

Prevedere necesară	Referințe legale/Comentarii
Opțional: 60% din stocuri să fie contractate în baza traiectoriei lunare, iar 40% să fie procurate la discreția operatorilor, în baza prognozei prețurilor.	<i>Această prevedere va asigura flexibilitate operatorilor și le va permite să obțină prețuri optime la achiziția gazelor.</i>

7.2. Cerințe minime față de regulile de achiziție a gazelor

După cum am menționat în capitolele 3 și 5, includerea unor condiții atipice în ordinele de procurare a gazelor pot împiedica ofertanții (traderii) să participe la licitații. Pentru a obține un preț bun la gaze, la licitații trebuie să participe mai mulți traderi, care să concureze între ei.

Regulile de achiziție trebuie să corespundă cu practicile regionale de tranzacționare a gazelor, pentru a asigura o concurență maximă și a obține cele mai avantajoase prețuri. Prin urmare, pe lângă aprobarea strategiei și traiectoriei lunare de formare a stocurilor de gaze, **legislația trebuie să instituie niște reguli minime privitor la condițiile de organizare a licitațiilor.** În baza acestor condiții, fiecare operator trebuie să-și elaboreze propriile reglementări interne. Aceasta va permite autorităților să monitorizeze dacă managementul operatorilor a întreprins toate măsurile pentru a asigura concurența la licitații și a obține prețul cel mai bun.

În continuare vom prezenta lacunele și recomandările cu privire la regulile de achiziție a gazelor:

a) Studiu de piață

Condițiile la licitații trebuie să corespundă cu practicile regionale de tranzacționare a gazelor. Nu toți operatorii cunosc regulile internaționale, prin urmare ar putea contracta un studiu de piață. Deși legea privind achizițiile sectoriale prevede posibilitatea că o entitate contractantă are dreptul de a organiza consultări ale pieței în vederea pregătirii achiziției,⁵¹ aceste prevederi nu se aplică la achiziția gazelor de către operatorii reglementați.

Recomandare: Operatorii trebuie să dispună de un studiu de piață referitor la practicile regionale de tranzacționare a gazelor, care să descrie cel puțin următoarele aspecte:

Recomandare	Descriere
Criteriile de formare a produsului: volumul ferm și volumul flexibil	<i>După cum e menționat la capitolul 3.3, volumul ferm se licitează ca produs separat, în baza cotațiilor pentru luna următoare (Front month),</i>

⁵¹ Legea achizițiilor sectoriale nr. 74/2020, Art. 50. Consultarea pieței, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=153662&lang=ro#

	<p>iar volumul flexibil – la cotațiile pentru ziua următoare (Day ahead).</p> <p>Volumul ferm este obligatoriu a fi achitat și consumat, operatorul nu poate refuza sau modifica volumul. Prin urmare, traderul are certitudinea că va vinde tot volumul de gaze și astfel poate oferi un preț avantajos.</p> <p>Volumul flexibil nu este obligatoriu, operatorul are dreptul de a consuma atât cât are nevoie, sau poate refuza tot volumul. Pentru trader asta reprezintă un risc – poate rămâne cu gazul nevândut. Anume din acest motiv volumul flexibil se licitează la alte condiții: operatorul va achita un adaos la preț (premium) pentru dreptul de a consuma atât cât are nevoie.</p> <p>Exemplu: admitem că în luna decembrie consumul mediu de gaze constituie 150 milioane m³ pentru ultimii 5 ani. Dacă temperaturile sunt mai joase, consumul poate crește la 180 milioane m³, iar dacă va fi vreme mai caldă, consumul ar putea scădea la 120 milioane m³. În cazul dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Volumul ferm va constitui 120 milioane m³ și se licitează la cotațiile Front month; • Volumul flexibil va fi de 60 milioane m³ (180 - 120) și se licitează la cotațiile Day ahead.
<p>Mecanismul optim de desfășurare a licitațiilor pe platforma de tranzacționare – ring simplu sau ring dublu competitiv⁵²</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ring simplu competitiv – produse atipice, concurență redusă, prețuri mai mari; • Ring dublu competitiv – produse standard, mulți participanți, concurență mai mare și prețuri mai avantajoase.
<p>Condițiile de plată</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Practici standarde – plata în avans, garanție bancară, acreditiv, escrow; • Practici atipice – plata în decurs de 30 zile după livrare

⁵² Procedura de tranzacționare a gazelor naturale prin intermediul platformei BRM Est, https://brmeastenergy.md/wp-content/uploads/Procedura-de-tranzactionare_Piata_ENGROS_v_2.0.-valabila-din-11.06.2024-2.pdf

Valoarea garanției de bună execuție	<i>Valoarea garanției trebuie să corespundă cu practicile regionale. Deoarece fluctuația prețurilor este mare, valoarea garanției poate fi determinată în baza modelelor statistice.</i>
-------------------------------------	--

b) Achiziția gazelor pentru acoperirea consumului tehnologic

După cum a fost menționat la capitolul 5, cadrul legal nu obligă operatorii de transport (OST) și distribuție (OSD) să efectueze achiziția gazelor la bursă. Operatorii publică anunțuri pe paginile sale electronice, iar condițiile de licitații nu corespund practicilor de piață.

Cheltuielile privind consumul tehnologic de gaze în rețele sunt achitate în final de consumatori. Aceste gaze trebuie procurate la prețuri cât mai avantajoase.

Recomandări:

- OST și OSD trebuie să achiziționeze gaze pentru acoperirea consumului tehnologic doar pe platformele de tranzacționare, unde concurența este mai mare și prețurile sunt mai avantajoase. Această prevedere trebuie introdusă în legea gazelor naturale nr. 108/2016 și în Regulile pieței gazelor naturale, aprobate prin hotărârea ANRE nr. 534/2019.
- OST și OSD trebuie să elaboreze reglementări interne privind regulile de organizare a licitațiilor, menționate la capitolul 7.2. La necesitate, ei pot să contracteze un studiu de piață pentru a analiza condițiile de tranzacționare practicate pe piețele regionale.

7.3. Cerințe privind securitatea licitațiilor desfășurate prin căsuța poștală

După cum este menționat la capitolul 6.2, recepția ofertelor prin intermediul căsuței poștale implică anumite riscuri: licitațiile pot fi influențate de integritatea și siguranța schimbului electronic de date în procesul de recepție al ofertelor. În special, trebuie exclusă orice posibilitate când: (a) anumite oferte sunt recepționate pe server înainte de ora limită, dar pot fi blocate ca să nu ajungă la timp în cutia poștală, sau (b) ofertele pot fi deschise de persoanele care au drepturi de acces la server, iar rezultatele să fie comunicate grupului de lucru care desfășoară licitația.

În acest sens, Energocom urmează să elaboreze proceduri interne care să reglementeze cel puțin următoarele aspecte:

a) Drepturile de acces la server

Trebuie instituit un mecanism de jurnalizare securizată (*secure logging*) și trasabilitate completă (*full audit trail*) a tuturor accesărilor și operațiunilor efectuate pe serverul adresei tenders@energocom.md. În mod specific, trebuie

Înregistrate și păstrate următoarele evenimente: (a) autentificările și tentativele de autentificare reușite și eșuate la server și la căsuța poștală; (b) operațiunile de citire, copiere, redirijare (*forward*), descărcare sau ștergere a mesajelor; (c) adresele IP, marcajele temporale (*timestamps*) și identificările dispozitivelor de acces; (d) modificările la configurația serverului, inclusiv regulile de filtrare, redirijare sau auto-forward.

b) Protejarea jurnalelor de securitate

Este necesară protecția jurnalelor de securitate (*log-urile*) împotriva alterării sau ștergerii informației privind accesările și operațiunile efectuate pe serverul adresei tenders@energocom.md. La fel, trebuie prevăzută perioada de stocare a informației din aceste jurnale.

c) Asigurarea integrității ofertelor

Trebuie asigurată integritatea ofertelor între momentul recepției pe server și momentul recepției în cutia poștală, unde ofertele sunt deschise de către grupul de lucru. Urmează a fi instituite mecanisme criptografice care să garanteze că conținutul ofertei nu poate fi alterat, accesat sau vizualizat înainte de termenul limită de depunere a ofertelor.

d) Ora exactă de recepționare a ofertelor

La recepționarea ofertelor, trebuie aplicate mărci temporale calificate (*qualified timestamps*) pentru confirmarea orei exacte de primire a ofertelor: (a) pe server și (b) în căsuța poștală. Această cerință este prevăzută parțial în legea privind achizițiile sectoriale nr. 74/2020, dar care nu se aplică la achiziția de gaze:

Art. 55, alin. (4): „Entitatea contractantă eliberează operatorului economic, în mod obligatoriu, o recipisă în care indică data și ora recepționării ofertei sau confirmă recepționarea acesteia în cazurile în care oferta a fost depusă prin mijloace electronice.”

e) Editarea listelor de acceptare și blocare

Urmează a fi definită procedura de includere și excludere a adreselor de e-mail în listele de acceptare (*whitelist*) și de blocare (*blacklist*). La fel, trebuie prevăzut modul de autorizare și documentare a modificărilor la aceste liste.

f) Auditarea externă a operațiunilor pe server

Este necesar auditul extern periodic (anual) a informației din jurnalele de securitate privitor la operațiunile efectuate pe server. Acest audit urmează a fi efectuat după finalizarea achiziției gazelor pentru sezonul de încălzire (după 1 decembrie, conform strategiei de achiziții, prevăzute la capitolul 7.1).

g) Teste de penetrare

În contextul atacurilor cibernetice, întreprinderea trebuie să desfășoare periodic teste de penetrare sau evaluări de vulnerabilitate asupra infrastructurii căsuței poștale utilizate în procesul de licitații la achiziția gazelor.

7.4. Publicarea informației despre prețul de achiziție a gazelor

Prețul de achiziție a gazelor este în permanență un subiect de speculații, în special din partea actorilor politici cu mesaje populiste. Problema este amplificată atât din cauza greșelilor admise la achiziția gazelor, cât și din lipsa unor prevederi clare despre divulgarea informației privind prețul de procurare a gazelor.

Deși achiziția gazelor se desfășoară înainte de sezonul de încălzire, formula de preț include cotațiile *front month*, iar prețul exact este cunoscut în ultima zi lucrătoare înainte de luna de livrare. Altfel spus, dacă operatorul contractează în luna iulie gazul care va fi consumat în decembrie, prețul exact va fi cunoscut abia la finele lunii noiembrie.

Recomandări: se propune introducerea obligației legale ca toți operatorii reglementați să publice pe paginile sale electronice următoarea informație despre achiziția gazelor:

- a) **După finalizarea achizițiilor**, până la 1 decembrie, toți operatorii să publice volumul total de gaze contractate, data la care s-a înfăptuit fiecare achiziție și formula de preț: cotația + marja (de exemplu: *TTF front month* + 8 EUR/MWh).
- b) **După finalizarea sezonului de încălzire**, până la 1 mai, toți operatorii să publice volumul efectiv consumat în fiecare lună (pentru ultimele 12 luni) și prețul efectiv al gazelor.